

КРИСЮК Юрій Петрович

*Волинський національний університет імені Лесі Українки,
к.ю.н., доцент кафедри історії та теорії держави та права*

ГЕНЕЗА РОЗВИТКУ ПОКОЛІНЬ ПРАВ ЛЮДИНИ

Актуальність теми дослідження. У демократичній державі права і свободи людини та громадянина є найважливішим політичним, правовим й соціальним інститутом. Права і свободи людини справедливо вважаються основою, базовим елементом конституціоналізму. Права і свободи людини та громадянина як правовий інститут наповнюють змістом сам процес конституційно-правового регулювання суспільних відносин. Система прав і свобод людини в її сьогоденному стані, зафіксована в міжнародному та національному законодавстві, виступає результатом тривалого історичного розвитку принципів і стандартів, і є нормою сучасного світового співтовариства.

Аналіз становлення прав людини показує, що основу сучасної цивілізації до кінця минулого століття становили три покоління прав людини. Таку класифікацію вперше запровадив чеський юрист та перший генеральний секретар Міжнародного інституту прав людини у м. Страсбург Карел Васак [1].

Перше покоління громадянських і політичних прав веде свій початок від реформістських теорій XVII і XVIII ст., пов'язаних з англійською, американською та французькою революціями. Перше покоління включає особисті права, що випливають з природних прав і створених на основі позитивного права політичних прав. Вони знаходять свою конкретизацію в законодавстві демократичних держав. Йдеться про особисті й політичні права: право на свободу віросповідання, на участь в управлінні державними справами, на рівність перед законом і судом, на життя, свободу та безпеку особи, від свавільного (незаконного) арешту, затримання. До першого покоління прав також можна віднести право на власність, тому будь-яка спроба позбавити будь-яку людину власності є незаконною дією.

Дані права інтерпретуються як невідчужувані, такі, що не підлягають обмеженню.

Друге покоління економічних, соціальних і культурних прав веде свій початок від соціалістичної традиції, яка намітилася у Франції на початку ХІХ ст. Ці права сформувалися в процесі боротьби народів світу за поліпшення свого економічного рівня. До них відносяться соціально-економічні права. Вони вперше були закріплені в конституціях соціалістичних країн. До них належать право на працю, соціальне забезпечення, освіту, відпочинок, на захист материнства, дитинства, медичну допомогу. Загалом можна стверджувати, що права другого покоління в своїй основі є вимогами соціальної рівності.

Що ж стосується третього покоління прав людини, то особливість їх полягає у тому, що вони є колективними і можуть реалізовуватися спільнотою (асоціацією) [2]. До них належать тільки колективні права, засновані на солідарності: право на розвиток, на мир, незалежність, самовизначення, територіальну цілісність, суверенітет, на свободу від колоніального гніту, право на гідне життя, на здорове природне середовище, на спільну спадщину людства, на комунікацію. Третє покоління солідарних прав базується на двох попередніх поколіннях прав, пов'язує їх між собою і по-новому їх концептуалізує.

В кінці ХХ століття було проголошено четверте покоління прав людини, які визначили новий вектор розвитку людської цивілізації. Серед дослідників немає єдності щодо прав, котрі належать до четвертого покоління. Проте аналіз юридичної літератури дає змогу виділити три варіанти інтерпретації концепту «четверте покоління прав людини». *Біотехнологічний* підхід пов'язує його з захистом прав людини переважно в сфері біотехнологій. Сюди відносяться права індивіда на самостійне використання сучасних і майбутніх можливостей конвергентних технологій для впливу на власне тіло (в рамках актуальних і потенційних обмежень). Зокрема права і свободи людини пов'язані з клонуванням, пересадженням органів, сурогатним материнством та іншими відкриттями в галузі генетики і біології. В

рамках *інформаційно-технологічного* підходу до четвертого покоління прав людини відноситься право на інформацію та інформаційні технології, використання віртуальної реальності, тощо. *Загальнолюдський* підхід ототожнює зміст концепту «четверте покоління прав людини» з правами людства. До них відносяться право на мир, екологічні, інформаційні права, на ядерну безпеку, космос і інші».

Російський дослідник С. І. Івент'єв в якості четвертого та п'ятого поколінь прав людини виділяє Божественні і духовно-моральні права і свободи людини відповідно. Він зазначає, що четверте і п'яте покоління прав людини спрямовані на захист духовної сутності людини, його Душі і Духа, які безсмертні. Так на його думку до четвертого покоління прав належать право на життя, повагу духовного і морального гідності людини, заборона тортур і нелюдського поводження, право на творчість, право вибору і свобода волі, свобода совісті та віросповідання, право на духовну освіту і виховання, право на духовне й моральне вдосконалення, право на сприятливе навколишнє середовище тощо. До п'ятого ж покоління прав належать такі права, як право на Любов, Віра і любов до Бога, єдність з Творцем, право на народження в Любові, право на звернення до Бога, право на інформацію і управління енергією, право на управління простором-часом, право на розвиток енергетичної потужності своєї душі і своїх енергетичних оболонок, право на Співтворчість і вдосконалення навколишнього світу, право на Божественне вдосконалення, право на дари Бога, право людини на безсмертя та інші права, які випливають з Любові і Божественної енергії [3].

Отже, легітимність прав людини і заявлені серед них пріоритети визначаються контекстом певної епохи та залежать від часу, місця, обставин, й інших чинників. Можна сказати, що сучасні загальновизнані стандарти у галузі прав людини відбивають багатовіковий досвід усіх народів світу та є спільним надбанням всього людства.

Список використаних джерел

1. Vasak K. Human Rights: A Thirty-Year Struggle: the Sustained Efforts to Give Force of the Universal Declaration of Human Rights // UNESCO Courier, 1977. Nov.
2. Лукашева Е. А. Права человека: Учебник для вузов / Е. А. Лукашева. – М.: НОРМА, 2003. – 573 с.
3. Ивентьев С. И. Божественные и духовно-нравственные права и свободы человека: монография / С. И. Ивентьев. – Новосибирск: ООО «Агентство «СИБПРИНТ», 2012. – 357 с.

ЩИРБА Мар'яна Юріївна

*Волинський національний університет імені Лесі Українки,
д.ю.н., доцент кафедри історії та теорії держави та права*

ПРАВО НА ТЕРАПЕВТИЧНЕ КЛОНУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ЕТИКО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Актуальність теми. Право особи на інновації в медичній сфері крім права на медико-біологічний експеримент; права на репродуктивні технології; право на донорство охоплює ще й метод клонування. Соціальний та релігійно-моральний аспект цього питання є визначальним у можливості послуговування цим правом. Звернімо увагу, що це не просто право майбутнього – це найближча реальність, оскільки медицина та науковий прогрес розвиваються надшвидкими темпами.

Терапевтичне клонування передбачає у своєму механізмі лікувальні цілі. Право на терапевтичне клонування забезпечує необмеженим потенціалом для оздоровлення, омолодження, збільшення тривалості життя. Можна впевнено стверджувати про необмежену потребу в терапевтичному клонуванні, оскільки цей підхід дозволяє практично для кожної людини створити власний банк органів і тканин. Людина, по суті, матиме необмежений запас власних стовбурових і прогеніторних клітин різної детермінації.